

Cseh János

Egy gepida harcos fegyverzete a Közép-Tisza vidékről

/Helye Európa kora Meroving-kori emlékéanyagában/

*"Akkor előbb kőrisfa lándzsákat vetettek egymásra.
Harcias tekintettel. Azok a pajzsokban álltak meg.*

Azután összezsaptak."

/Hildebrandslied, 63. és a következő verssorok/¹

Érmihályfalva, ma Valea lui Mihai, nagyobb falu Biharban, az Érmellék nyugati peremén. A helybéli orvos, dr. Andrásy Ernő a régészet iránt igen érdeklődő ember volt, aki az 1920-as és 40-es évek között alapvető fontosságú kora népvándorlás kori sírleleteket mentett meg az utókor számára.

1926 júniusában az egyik portán, Stanc Sándor kertjében földmunkáknál egy leletekben gazdag temetkezésre leltek, amely talán temetőhöz, kisebb sírcsoport-hoz tartozott. A publikáció Roska Márton nevéhez fűződik, természetesen Andrásy adatai nyomán, az Archaeologiai Értesítő 1930. évi kötetében. A férfi halottat az 5. század középső évtizedében, esetleg valamivel később, ariánus keresztény szokásnak megfelelően oly módon temették el, hogy arca kelet felé nézzen. Viselőéhez tartozó ötvösmunka /övcsat/, Kharón-péncs /II. Theodosius solidus, arany érem/ mellett fegyverek - kétélű és egyélű kard, pajzs -, valamint azoknak tartozékai /hüvelyveretek, csat, díszgyöngy/ kerültek elő, amelyek arra utalnak, hogy itt egy előkelő, nemesi harcost hantoltak el. Számunkra ez alkalommal kisebbik fegyvere, egyélű kardja lényeges, amely töredékesen maradt ránk - eredetileg úgy 60-65 cm lehetett.²

Aztán 1935 és 1941 között a település egy másik pontján, a Krizsán-féle telken agyagkitermelésnél még egy sírcsoportra leltek. A nyolc temetkezés, köznépi temető emlékéanyagát maga dr. Andrásy Ernő tette közzé 1944-ben a kolozsvári - ma Cluj-Napoca - múzeum kiadványában /Közlemények az Erdélyi Nemzeti Múzeum Érem- és Régiséggyűjteményéből/. A nyugat-keleti tájolású női, gyermek és férfi sírokból különböző típusú fülbevalók, gyöngy nyakláncok, csontfésűk, csatok, használati eszközök /kés, tűzcsiholó készség darabja/ és egy agyagedény jutott napvilágra. Az egyik harcos temetkezése volt különleges, a Duna-Tisza társágának kora népvándorlás kori leletei között szinte párhuzam nélküli, gombos markolatú kessel /tőrrel/, amely pontosan 50 cm-t tesz ki. A sírcsoport egykorú a nemesi temetkezéssel.³

Az említett kisebb méretű kardok markáns körét alkotják a hun kori/5. századi gepidák fegyverzetének az Alföld keleti és észak-keleti vidékein, majd az azt követő időkben, a korai Meroving-korban a Tisza mentén, Erdélyben és a Szerémségben. Ez a tárgytypus az, amely talán a legnagyobb figyelemre tarthat számot -

a pajzs és egy gyűrű mellett - az általunk föltárt és bemutatásra kerülő zagyvaparti temetkezésből.

Az 1986-os leletmentő ásatáson előkerült, az érmihályfalvi/ak/hoz hasonló, kisebb temetőben ill. sírcsoportban elhelyezkedő gazdagabb, a közösség vezetőjét rejtő temetkezésből /1. kép/ teljes harci felszerelést emeltünk ki, amely három alkalmatosságból áll. Az egyélű kardot, a lándzsát és a pajzsot természetesen a hozzájuk kapcsolódó jelenségekkel/ megfigyelésekkel együtt vesszük szemügyre, utalva az esetleg velük összefüggő leletekre.⁴ Az egyes tárgyak értékelésénél persze csupán válogatást adhatunk a bőséges gepida és más germán népcsoportok emléktárából a kontinensről és a szigetországból, mind a szövegrészben, mind a rajzos összeállításoknál.

Az egyélű kard

"A derekat kétélű kard övezte balról,
S pannóniai szokás szerint egy másik jobbról,
Mely azonban csak egyik oldalával ejtett sebeket."
/Waltharilied, 336. és a következő verssorok/⁵

Az egyélű vas kardot, a scramasax-ot /2. kép 1/ a föltehetően szíjazata részét képező egyszerű, ovális, ezüst csattal markolata közelében - nem kerül közlésre - a halott jobb oldalán leltük; combjára helyezték azt. Mostani állapotában valamilyen töredékes /hegyéből s talán fogójából hiányzik egy kis darab/, 67 cm hosszúságú - aligha volt sokkal nagyobb, mint 70 cm. Markolatának mérete csak kevésbé haladja meg a 9 cm-t. A penge legnagyobb szélessége 3,5-4 cm között van. A forgórész a kardlappal tagolatlanul ill. enyhe tagolással kovácsolt egybe, vége felé keskenyedik, átmetszete mintha követné a vágórészt; háromszög alakú. Rajta csak alig észlelhető nyomokban ismerhető föl a fa markolat-borítás. A penge egyélű voltának megfelelő keresztmetszetű, éle és foka párhuzamosan fut, csupán a hegy 8-10 cm-es hosszában keskenyedik el, fvelődik az utóbbi. A kardlap egyik oldalán középen, kb. 20 cm terjedelemben, mintha horony húzódná - vércsatorna -, ez azonban nem bizonyos. Itt-ott, a hegyenél és a markolathoz közelebb a fa tok nagyobb foltokban maradt meg, hosszanti rostok formájában. A vas minősége meglehetősen jó.

A zagyvaparti kard a gepida fegyvereknek ahhoz az együtteséhez tartozik, amelyeknek egy másik darabja a bevezetőben említett érmihályfalvi sírok mellett ebből a térségből, többek között még Gencsről /Ghenci/ ismert.⁶ A későbbi időkben, a keleti germánok település-területének kiterjedése után, már Erdély szívében Kolozsvár-Kardosfalváról /Cordos/ és Malomfalváról /Moresti/, a Tisza-vidéken pl. Sentes-Berekhátról, - Nagyhegyről, a Szerémségben pedig Kormadin-Jakovorról tud a kutatás scramasax-okról.

A típus jól elkülöníthető a nyugati germánoknál, így az angolszászoknál - zömmel a késő Meroving-korban -, a frankoknál, az alamannoknál, a bajuvároknál és másutt a 6-7. században és azt követően is meglévő, gyakori egyélű fegyverektől, a különböző sax-októl; ezek általában szélesebb, zömökebb s nehezebb har-

ci eszközök voltak.⁸ Mellékesen jegyezzük meg, hogy az ilyenféle sax-okhoz állandan közel a bocari /Bocsár az Alsó-Tisza-vidéken/ és a marosnagylaki /Noslac/ temető alkalmatosságai.⁹ A zagyvaparti típusúak ezzel szemben szablyaszerűek, ám egyenesek, vágásra és szúrásra egyaránt használható egyélű fegyverek; zömmel 50-70 cm hosszúságúak és 2-4 cm szélességűek.¹⁰ /2. kép 2-4/

Ezek a keleti, nomád eredetű, a hunokhoz, alánokhoz, egyéb népcsoportokhoz köthető harci eszközök a Kárpát-medence és a környező területek kisebb, 5. századi germán törzseinél /szvébek, herulok, rugiak, stb./ is elterjedtek. A nagy területeket átfogó kora Meroving-kori kapcsolatok nyomán a nyugaton élő germánok, így a frankok, az alamannok, a thüringek fegyverzetében is előfordultak /2. kép 5-8/. Az előkelő, nemesi /főnemesi/ fejedelmi sírokban - ez utóbbiakra példa Blucina Morvaországban, Tournai Belgiumban és Pouan Champagne-ban - a scramasax a kétélű nehéz kardot, a spatha-t kíséri.¹¹

A lándzsa

A harcos lándzsáját, ill. annak vas csúcsát /3. kép 1-2/ a sárgödör dél-nyugati sarkában, a halott fejénél, a koporsón kívül leltük, hegyével az oldalfalba fúródva. Végénél hiányos, kiegészítve 36 cm hosszúságú, pengéjének legnagyobb szélessége, mintegy a válla, 4,5 cm. Maga a levél közel 25 cm nagyságú, tehát az egésznek úgy 2/3-át teszi ki. A krónikus nyélbefogó, a köpű átmérője a nyílásnál 2,5 cm. A penge alakja hosszúkás, nyúlánk, talán leginkább fűzfalevélre emlékeztető, s olyan módon asszimetrikus, hogy keskenyebb, nagyobb része a hegye felé esik. Átmetszete lapos-ovális, valóban pengeszerű. A tok nyitott/vágott 5 cm - esetleg ezt meghaladó - hosszúságban. Bázisához közel egy kb. 1,3 cm átmérőjű, félgömbös fejű szöggel van átütve, melynek szára 0,4 cm vastag. A fegyvert meglehetősen jó minőségű vasból kovácsolták. Összegzésként megállapíthatjuk, hogy a harci alkalmatosságot, amelynek fa nyelét 8-10 cm hosszúságban szorították és szegecselték a köpűbe, a koporsón kívül, annak jobb oldalán helyezték el, ill. szúrták a sárgödör oldalába. Nyele úgy /2-/ 2,5 m hosszú és 2-2,5 cm vastagságú lehetett.

A kora középkori Európában a leggyakoribb, legáltalánosabb fegyver a szúró/hajító lándzsa ill. dárda volt, mint a könnyűfegyverzet alapvető tartozéka, amely Wodan/Odin harci eszközeként mágikus erővel is bírt.¹² Áll ez természetesen a gepidák heroikus életére, akiknél gyakorisága az fjével-nyiléval vethető össze. A lándzsacsúcsok formai tekintetben elég változatosak - összehasonlítva más fegyver-kategóriákkal -, s így csoportosításukra is többféle lehetőség kínálkozik. Hosszúságuk 20-40 cm között alakul, a pengék formája babér-, fűzfa-, ritkábban nádlevélre emlékeztető - középső bordával avagy anélkül -, nyúlánkabb és zömökebbek, ovális vagy rombusz átmetszetűek, hosszabb-rövidebb köpűvel kovácsoltak. Ez utóbbi, a tok zárt vagy nyitott.¹³ A zömmel ék alakú kivágás - analógia a szolnoki fegyverhez - többek között egy-egy szentes-nagyhegyi, kiszombori és kolozsvár-kardosfalvi lándzsánál figyelhető meg.¹⁴ Szögeccsel volt átütve pl. a kameno-voi /Észak-Szerbia/ fegyver köpűje.¹⁵ A zagyvaparti a gepida könnyű harci eszközöknek ahhoz az együtteséhez sorolható formai szempontból, amelyet a szen-

tes-nagyhegyi, a kiszombori, a szőregi, a batajncai, a marosveresmarti /Unirea-Veresmort/ és a marosnagyfalu lándzsák reprezentálnak.¹⁶ Ám teljesen egyezők, pontos párhuzamok magától értetődően alig vannak.

A szúró/hajító küzdő alkalmatosságoknak ez a típusa kimutatható a dunántúli langobardoknál /pl. Várpalota és Bezenye/, a felső-Rajna-vidéki alamannoknál, s Bajorországban az ott hazára lelt germánoknál és más területeken. A korai Meroving-kori fegyverkovácsok igen gyakran készítettek nyitott köpűket a kontinensen és a szigetországban egyaránt.¹⁷ /3. kép 3-7/

A pajzs

A zagyvaparti harcos pajzsának vas applikációit/vereteit /4. kép 1-3/ a lándzsához hasonlóan a koporsón kívül leltük, a sírgödör észak-nyugati sarkában, a hosszanti oldalon. Aprólékos, gondos bontással magára a fa pajzsra is adatokat nyertünk. Nem is annyira elszíneződés, mint inkább a töltelékföld elválása, lazább és keményebb rétege jelezte az enyhén domborodó, 75-85 cm átmérőjű, nagy valószínűséggel kerek lapot. Vastagságát 1,5-2,5 cm-re tehetjük. Ez a jelenség és az umbo /latin terminus a pajzsdudorra/ a kb. felerészben megmaradt fogóval 70-80 fokos szöveget zárt be a sőr oldalával, olyan módon, hogy az előbbi csúcsa a fal felé nézett. A közelben talált két-három lapos fejű nit ill. töredék minden valószínűség szerint a markolathoz és annak rögzítő karjaihoz tartozott, esetleg a dudorhoz. A fogó kiszélesedő, ívelődő részébe nyilvánvalóan fa betét járult. Ennek kétoldalán, valamint a merevítőknél végein lévő korongos fejű szegekkel applikálták a pajzs hátsó részére. Úgy 50 cm hosszúságú volt. Vegyük most szemügyre magát az umbot! A kerek kovácsmunka alapjánál 16 cm átmérőjű, főntebb ez az érték 12 cm, magassága - a tüskével együtt - 8 cm. Ívelődő pereme és szabályos kúp alakú fedele van, melyek azzal a jól ismert, jellegzetes éllel csatlakoznak egymáshoz. Csúcsán gombban végződő túske helyezkedik el, ami valamivel több, mint 2 cm nagyságú. A karimán átellenesen négy szögecs hely /egyiknek alig maradt nyoma/ található, kettőben a korongos fejű nitek is megfigyelhetők. A hátoldalon helyel-közzel a pajzs fájának rozsdával átitatott maradványa látható. Jó minőségű vaslemezről készítették.

A pajzs a Meroving-korban mind nehéz- /kétélű kard/, mind pedig könnyű-fegyverzetű /lándzsa, fj-nyíl/ összefüggésben előfordult. Az umbo-val, fogóval, néha egyéb fém veretekkel felszerelt, deszkából/lécekből összerótt, kerek vagy ovális, kissé domborodó, ritkán lapos pajzs a legfontosabb védekező alkalmatosság volt. S a germán hitvilágnak megfelelően a lándzsához és a spatha-hoz hasonlóan szimbólikus tartalmat is hordozott - erre 6. századi források vetnek fényt.¹⁸

A zagyvaparti "köldök" - kissé régies kifejezéssel -, úgy tűnik, a Gepida Királyság területén formai vonatkozásban eléggé egyedi, a korábbi - késő római kori és hun kori - s a későbbi /az 5. század második felére, de túlnyomórészt a 6. századra tehető/ típusok között helyezkedik el. Az előbbieknél kúp alakú, az utóbbiak domborodó /félgömbös alkalmatosságok.¹⁹ A gepida temetőben az egyik formát

a kiszombori umbo, a másikat többek sorában a szentes-berekhátiak képviselik.²⁰ A krónikus formák a frankoknál, az alamannoknál a Rajna-vidéken a kora Meroving-kor elejére jellemzőek. A változat természetesen a szigetországban is megtalálható az angolszászoknál, az ottani három variáns közül az egyik.²¹ A bemutatott thüring pajzsdudor már a későbbiek sorába tartozik, inkább csak ezek illusztrálására mutatjuk be /5. kép 1-7/.

A szolnoki védőfegyver rekonstrukciójához /4. kép 4-5/ egy alamann /Niederstotzingen/ pajzs ujjáalkotását vettük át /5. kép 8/. Ezenkívül fölhasználtuk azokat az adatokat, amelyek a vörsi és a rácalmási langobard temető egy-egy sírjából a kutatás rendelkezésére állanak.²²

Láttuk tehát, hogy a zagyvaparti harcossír fegyverei széleskörű, távoli kapcsolatokkal bírnak a kora középkori, pontosabban a kora Meroving-kori Európában. Pregnáns az egyéltű kardok, a scramasax-ok köre keleten az Isim-vidéktől /Nyugat-Szibéria/ a Rajna térségéig, és ezen a hatalmas területen belül különösen a gepidáknál. A lándzsa megint csak jól illeszkedik a Kárpát-medence keleti térségének emlékéanyagába - a forma általános a nyugatabbra élő germán népeknél is. A pajzs ellenben némiképp egyedi a klasszikus gepida temetők umbo-inak sorában, köztes forma egy korábbi és egy későbbi típus között. Párhuzamai föllelhetők a frankoknál, az alamannoknál, az angolszászoknál és más törzsekénél. A szolnoki temetkezés támadó- és védőfegyvereinek időrendi helye, maga a leletegyüttes arra utal, hogy a gepida harcost az 5-6. század fordulója körüli évtizedekben hantolták el.

JEGYZETEK

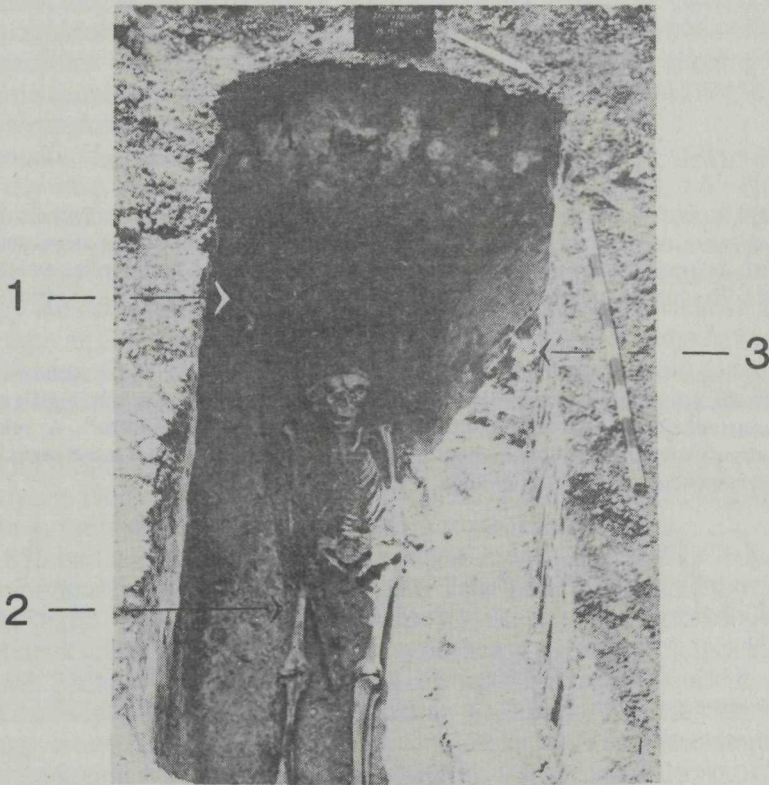
- /1/ Schlette, Friedrich: Germanen zwischen Thorsberg und Ravenna /Kulturgeschichte der Germanen bis zum Ausgang der Völkerwanderung/. Leipzig-Jena-Berlin, 1980 4. 136. o. A szerző fordítása.
- /2/ Roska Márton: Az érmihályfalvi germán sír. *Archaeologiai Értesítő*, 44. /1930/ 229-232. o. Igen jelentős leletegyüttes volt azokban az években az 5-7. századi germán kronológia kidolgozásában. Ld. ehhez Werner, Joachim: Münzdatierte austrasische Grabfunde. Berlin-Leipzig, 1935. 30-34. o.
- /3/ Andrassy Ernő: Népvándorlaskori temető Érmihályfalván /Bihar vm/. Közlemények az Erdélyi Nemzeti Múzeum Érem- és Régiségtárából, 4. /1944/ 91-96. o. A sírokra legutóbb ld. Bóna István: Daciától Erdőlvéig. A népvándorlás kora Erdélyben /271-896/. Erdély története 1. Főszerk. Köpeczi Béla. Budapest, 1988. 140-141. o.
- /4/ Cseh János: Kora-középkori ékszeres és fegyverek /Régészeti érdekességek a Zagyva partjáról/. Szolnok Megyei Néplap, 1987. május 16. 10. o. /A harcossír rövid ismertetésével./; Cseh János: Kora-Meroving-kori ötvösmunkák az Alsó-Zagyva vidékéről. /Megjelenés alatt a Művészet című lap ezévi júliusi számában, amely a szóban forgó melletti női temetkezés ékszereit mutatja be./; Cseh János: Gepida fegyverzet. Címűszó. A magyar föld és nép korai történetének enciklopédiája. Főszerk. Bökönyi Sándor-Kristó Gyula. Budapest-Szeged. Előkészületben. /A harcossír ásatási rajzával./; Cseh János: Germán szálláshelyek Szolnok határában. Szolnok Megyei Néplap, 1987. december 12. 10. o. /A kora népvándorlás kori sírcsoporthoz tartozó település rövid ismertetése./
- /5/ Schlette l.m. 137. o. A szerző fordítása.
- /6/ Némethi, Ioan: Descoperiri funerare din sec. V. e. n. linga Carei. *Acta Musei Napocensis*, 4. /1967/ 505-506. o. A három fegyver-kategória lelőhelyeinek gyűjteményére ld. Cseh János: Adatok az V-VII. századi gepida emlékéanyag egységességéhez /Függelék: Erdély V-VII. századi gepida lelőhelykatasztere/. Megjelenés alatt a Szolnok Megyei Múzeumok Évkönyvében.
- /7/ Ferenczi, Stefan: O noua descoperire din epoca migratilor in cartierul Cordos al Clujului. *Omagiu lui Constantin Daicovicu cu prilejul implinirii a 60 de ani*. Bucuresti, 1960 193-204. o.; Horedt, Kurt: Moresst/Grabungen in einer vor- und frühgeschichtlichen Siedlung in Siebenbürgen/. Bukarest, 1979. 158. o. 73. ábra 1; Csallány, Dezső: *Archaeologische Denkmäler der Gepiden im Mitteldonaubecken /454-568 u. Z./*. Budapest, 1961. 89. tábla 6 és 46. tábla 2; Vinski, Zdenko: *Spomenici velike seoba naroda u Srijemu*. Situla, 2. /Ljubljana, 1957/ 22. tábla 83.
- /8/ Az angolszász saex/sahs-okról Wilson, D.M.: *The Anglo-Saxons*. London, 1960. 110-112. o. A bajuvár harci kések

- legfrissebb összefoglalása Zeller, Kurt: Tracht, Bewaffnung und Schmuck. Die Bajuwaren /Von Severin bis Tassilo 488-788/. Szerk. Dannheimer, Hermann-Dopsch, Heinz. Korneuburg, 1988. 240. o.
- /9/ Dimitrijević, Danica-Kovacević, Jovan-Vinski, Zdenko: Seoba Naroda /Arche-oloski nalazi Jugoslovenskog Podunavlja/. Zemun, 1962. 13. o. 3. ábra; Rusu, M.: The prefuneral cemetery of Noslac /VIth-VIIIth centuries/. Dacia, 6. /1962/ 275. és 277. o.
- /10/ Csallány I. m. 260. o.; Nagy Margit: Régészeti adatok a Közép-Tisza vidék V-VI. századi történetéhez. I. /Doktori disszertáció/. Budapest, 1970. 172-174. o.; Horedt I. m. 191. o.; Cseh János: Megegyezések az V-VII. század Erdélyi gepida emlékényaghoz /Kutatástörténeti áttekintés - Vázlat az Erdélyi-alföldi kapcsolatról/. I. /Szakfolyózat/. Budapest, 1983, 113-119. o.
- /11/ Alapvető áttekintés Werner, Joachim: Beiträge zur Archäologie des Attila-Reiches. I. München, 1956. 43-46. o. Ld. még Böhner, Kurt: Die frankischen Altertümer des Trierer Landes. I. Berlin, 1958. 130-135. o.; Schmidt, Berthold: Die späte Völkerwanderungszeit in Mitteldeutschland. Halle /Saale/, 1961. 147. és 150. o.; Moosbrugger-Leu, Rudolf: Die Schweiz zur Merowingerzeit /Die archäologische Hinterlassenschaft der Romanen, Burgunder und Alamannen/. I. Bern, 1971. 73. és 76. o. Az egyik legújabb összegzés a morvaországi leletek kapcsán Tejral, Jaroslav: Morava na sklonku antiky. Praha, 1982. 150-152. o.
- /12/ Sklette I. m. 134-136. o.
- /13/ Csallány I. m. 260-261. o.; Nagy I. m. 174-177. o.; Horedt I. m. 191. o.; Mrkobrad, Dusan: Archeoloski nalazi seoba naroda u Jugoslaviki. Beograd, 1980. 121. o.; Cseh I. m. 130-135. o.
- /14/ Csallány I. m. 44. tábla 1 és 154. tábla 1; Ferenczi I. m. 200. o. 4. kép 4.
- /15/ Simoni, Katica: Dva priloga Istrazivanju germanskih halaza seoba naroda u Jugoslaviji. Vjesnik Archeoloskog Muzeja u Zagrebu. 10-11. /1977-1978/ 2. tábla 1.
- /16/ Csallány I. m. 44. tábla 4, 154. tábla 4 és 184. tábla 1; Mrkobrad I. m. 44. tábla 6; Roska, von Martin: Das gepidische Grabfeld von Veresmort-Marosveresmort /Turda-Tordaaranyos, Siebenbürgen/. Germania, 18. /1934/ 124. o. 2. ábra 11; Rusu I. m. 276. o. 4. ábra 11.
- /17/ Bóna, István: Die Langobarden in Ungarn /Die Grabfelder von Várpalota und Bezenye/. Acta Archaeologica, 7. /1956/ 204. o. 16. ábra 2 és 5, valamint 205. o.; Garscha, Friedrich: Die Alamannen in Südbaden /Katalog der Grabfunde/. 2. Berlin, 1970. D típusú tábla la-lb; Koch, Ursula: Die Grabfunde der Merowingerzeit aus dem Donautal um Regensburg. 2. Berlin, 1968. 49. tábla 20. A thüring és az angolszász lándzsákra ld. Schmidt I. m. 150-151. o. és Wilson I. m. 116-119. o.
- /18/ A bajuvár pajzsokat röviden bemutatja Zeller I. m. 242. o. Az irodalmi utalásra ld. Moosbrugger-Leu I. m. 105. o. Az angolszász védőfegyverek markáns összefoglalása Wilson I. m. 112-116. o.
- /19/ Vinski, Zdenko: Ein Spangenhelmsfund aus dem östlichen Syrmien. Germa-nia, 32. /1954/ 181. o.; Csallány I. m. 263-264. o.; Nagy I. m. 177-182. o.; Popescu, Dorin: Das gepidische Graberfeld von Moresiti. Dacia, 18. /1974/ 199. o.; Cseh I. m. 119-123. o.
- /20/ Csallány I. m. 280. tábla 12 és 90. tábla 11-12. Továbbá Cseh János: A Gep-ida Királyság kora Szolnok megyében /Függelék: Gepida lelőhelykataszter/. I. /Bölcsészdoktori disszertáció/. Szolnok, 1985-1986. 156-157. o.
- /21/ A Rajna-vidékre ld. Ament, Hermann: Fränkische Adelsgraber von Flonheim- min Rheinessen. Berlin, 1970, passim; A thüringeknél és a bajuvároknál: Schmidt I. m. 154-155. o.; Koch I. m. 94-96. o. Egy kónikus angolszász umbot mutat be Wilson, M. David: The Archaeology of Anglo-Saxon England. London, 1976. 19. o. 0.6. ábra a.
- /22/ Paulsen, Peter: Alamannische Adelsgraber von Niederstotzingen /Kreis Heidenheim/. I. Stuttgart, 1967. 123-125. o. /rekonstrukciós rajz: 124. o. 61. ábra/; Sági Károly: A vörsi langobard temető. Archaeologiai Értesítő, 88. /1961/ 55. o. /rajz: 5. ábra/; Bóna István: Langobard temető Rácalmádon. Alba Regia, I. /1960/ 167-170. o. /a pajzs: 1. ábra/. Végezetül ld. még Doppelfeld, Otto: Das fränkische Knabengrab unter dem Chor des Kölner Domes. Germania, 42. /1964/ 168-169. o. és 9. ábra. A dolgozat kéziratát 1989 júliusában zártam le.

A KÉPEKEN BEMUTATOTT LELETEK JEGYZÉKE

2. kép 2: Szentes-Nagyhegy, 7. sír /Csallány I. m. 46. tábla 2/
 2. kép 3: Malomfalva, 8. sír /Horedt I. m. 158. o. 73. ábra 1/
 2. kép 4: Kormadin-Jakovo /Vinski I. m. 22. tábla 83/
 2. kép 5: Pouan /Bienalmé, Jean: Le trésor de Pouan au Musée de Troyes. Les cahiers des Musées de Troyes N01. Troyes, é. n. 6. o./
 2. kép 6: Altlußheim /Werner I. m. 2. 2. tábla 4/
 2. kép 7: Basel-Gotterbarmweg, 34. sír /Moosbrugger-Leu I. m. 2. 8. tábla 1/
 2. kép 8: Granschütz, 1. sír /Schmidt I. m. 148. o. 57. ábra c/
 3. kép 3: Langobard lándzsaforma, 4. típus /Bóna I. m. 204. o. 16. ábra 2/
 3. kép 4: Langobard lándzsaforma, 1. típus /Bóna I. m. 204. o. 16. ábra 5/
 3. kép 5: Alamann lándzsatípus, la forma /Garscha I. m. 2. D típusú tábla/
 3. kép 6: Alamann lándzsatípus, lb forma /Garscha I. m. 2. D típusú tábla/
 3. kép 7: Viehhausen /Koch I. m. 2. 49. tábla 20/
 5. kép 1: Flonheim, 5. sír /Ament I. m. 11. tábla 2/
 5. kép 2: Alamann pajzsdudor forma, la típus /Garscha I. m. 2. C típusú tábla/
 5. kép 3: Alamann pajzsdudor forma, 2a típus /Garscha I. m. 2. C típusú tábla/
 5. kép 4: Basel-Kleinhüningen, 63. sír /Moosbrugger-Leu I. m. 2. 19. tábla 2/
 5. kép 5: Thüring pajzsdudor forma /Schmidt I. m. 152. o. 59. ábra d/
 5. kép 6: Basel-Bernerring, 9. sír /Moosbrugger-Leu I. m. 2. 19. tábla 3a/
 5. kép 7: Alamann pajzsfogó forma /Garscha I. m. 2. C típusú tábla A/
 5. kép 8: Niederstotzingen, 3/b. sír /Paulsen I. m. 124. o. 61. ábra/

SZOLNOK-ZAGYVAPART
 VII. FELÜLET 17. OBJEKTUM (SÍR)
 1986

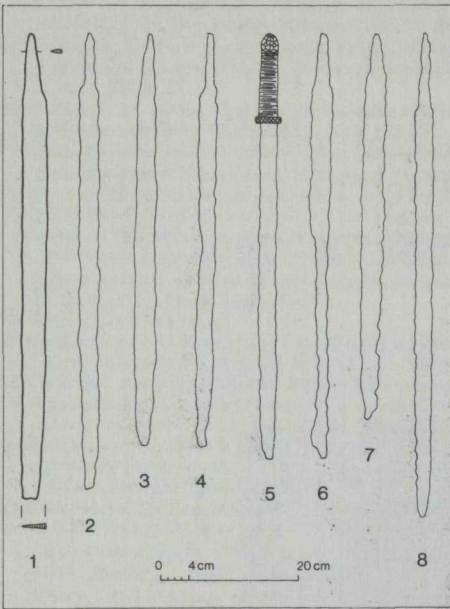

1- VAS LÁNDZSACSÚCS

2- EGYÉLŰ VAS KARD (SCRAMASAX)

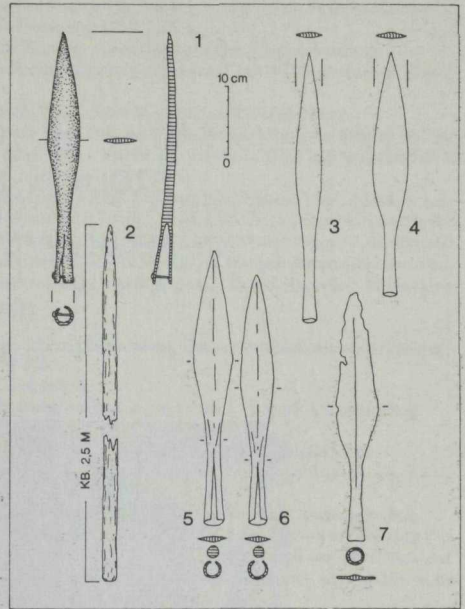
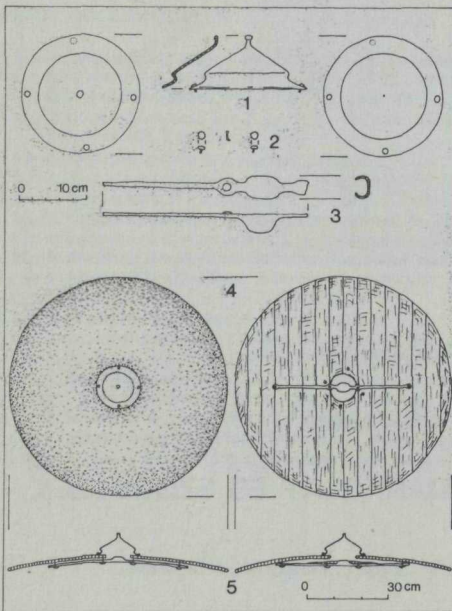
3- PAJZS: VAS DUDOR (UMBO), MARKOLAT ÉS SZÖGECSEK

A szolnok-zagyvaparti gepida fegyveres temetkezése, a harci eszközök, a lándzsa, a kard és a pajzs kiemelésével.

Egylü karkok, scramasax-ok a gepidáknál /1: Szolnok-Zagyvart/, az alamannoknál és a thüringeknél. Az aranyveretes-rekeszdiszes fegyver talán I. Theoderich nyugati gót királyé volt.

A szolnok-zagyvartparti harcossír pajzsának tartozékai /umbo, szögecsék, fogó/, valamint a fegyver rekonstrukciója. Elöl- és hátulnézeti rajz keresztmetszetekkel, amelyek a maroklat fölerősítésének két lehetőségét szemléltetik.

Lándzsák a gepidáknál /1-2: Szolnok-Zagyvart/, a langobardoknál, az alamannoknál és a bajuvároknál. A fűzfalevéltre emlékeztető fegyvereknél is jellegzetesek a nyitott köpűvel kovácsoltak.

Frank, alamann és thüring pajzsudorok és -fogók. az utóbbi kivételével analógiák a szolnok-zagyvartparti "köldökhöz". A rekonstrukció egy alamann nemesi temetkezés leletei nyomán készült.

